

پوشیده و زیبا

پژوهشی بر زیبایی شناسی مانتو مدارس و ارائه یک طرح مناسب

شهریانوقادری

هنرآموز رشته طراحی دوخت، ناحیه ۱ شهری

شکل ۱. نمونه لباس مدرسه متداول

وزارت آموزش و پرورش ایران، اهدافی را، برای دانش آموزان در طول دوره تحصیل در نظر گرفته است که از جمله آنها هدف ناظر بر پوشش مناسب است. بر این مبنا در پژوهش حاضر سعی نموده‌ام با استفاده مناسب و اصولی از رنگ و عناصر بصری روند نیل به این هدف را در خصوص روپوش مدرسه سرعت بخشیم؛ چرا که روپوش مدرسه یکی از عوامل تأثیرگذار بر روحیه دانش آموزان، خصوصاً دختران دبیرستانی می‌باشد.

مباحث و موضوعات این مقاله در واقع نتایج مطالعات من در خصوص پوشش مدارس و رنگ آنهاست و هدف آن، آشنایی مسئولان اجرایی و مدیران آموزش و پرورش با موضوع پوشش مدارس در راستای کمک به حل تعارضات دانش آموزان با قوانین مدرسه است. نتیجه‌ای که از این پژوهش حاصل شد این بود که با تغییر لباس فرم مدارس و تلاش بر زیبا و راحت نمودن آنها می‌توان از این تعارضات کاست و رضایت بیشتر دانش آموزان را فراهم کرد.

کلیدواژه‌ها: لباس فرم، طراحی لباس، روان‌شناسی نوجوانان، زیبایی‌شناسی

مقدمه

یکی از جلوه‌های بصری برای دانش‌آموزان دختر در دوران تحصیل، فرم مدرسه است که در آن جنبه زیبایی‌شناختی رنگ و عناصر بصری حائز اهمیت است. طراحی این لباس باید به گونه‌ای باشد که نوجوان در آن احساس راحتی کند، بتواند شور و هیجان‌اتش را بروز داده و خلاقیتش شکوفا گردد. خطوط به کار رفته در آن به عنوان برش مدل لباس نیز باید چنان با رنگ‌ها تلفیق شود که ذهن محصل را آماده یادگیری مطالب جدید کرده و در کنار این ویژگی آرامش و امنیت خاطر را حاصل آورد. از دیگر نکاتی که پرداختن به این موضوع را پررنگ می‌کند ویژگی خاص گروه سنی مورد بحث است. در تمام جوامع نوجوانی دوره‌ای است که افراد بیشترین بروز بیرونی و کسب توجه را از ظاهر خود دارند و این مسئله بسیار برایشان مهم است، به خصوص در مورد دختران که ورود به دوره جدیدی از مراحل رشد را تجربه می‌کنند و به ظاهرشان اهمیتی ویژه می‌دهند. همین امر میزان اهمیت پوشش و نتایج منفی ناشی از غفلت از آن را نشان می‌دهد. از طرفی به این دلیل که یکی از نکاتی که آموزش و پرورش جمهوری اسلامی بر آن تأکید دارد بحث حجاب و عفاف و عدم جلب توجه است، نتیجه این دیدگاه به لباس‌های اغلب بدفرم با رنگ‌های تیره ختم شده است که تلاش مؤثری برای ارتقای زیبایی‌شناسانه آن‌ها انجام نشده است. این پژوهش سعی در آشتی دادن دو دیدگاه حجاب و زیبایی‌شناسی دارد. به ویژه که کارشناسان تعلیم و تربیت، یکدست بودن پوشش دانش‌آموزان در یک محیط آموزشی را، در صورت رعایت استانداردهای رنگ‌شناسی و روان‌شناسی رنگ‌ها، مفید قلمداد می‌کنند و احساس برابری و یکی بودن در بین هم‌کلاسی‌ها و هم‌مدرسه‌ای‌ها را مهم‌ترین بازخورد آن می‌دانند. استفاده از رنگ‌های گرم در شادابی و افزایش تحرک و یادگیری مؤثر است. با وجود این، معیارهای مناسب پوشش چندان موضوع تحقیقات نبوده است.

هنوز خلأ تحقیقات در این زمینه به ویژه در بین دختران مدرسه‌ای حس می‌شود.

روش تحقیق

این پژوهش از حیث هدف تحقیق کاربردی است، بنابراین نتایج پژوهش می‌تواند به صورت عملی برای طراحی روپوش مدارس به کار گرفته شود و از لحاظ ماهیت و روش با روش توصیفی - تحلیلی به بررسی الگوهای معیار برای لباس مدرسه با نگاهی به هویت ایران می‌پردازد.

به دلیل فراوانی دبیرستان‌های دخترانه و تفاوت فرهنگ‌ها در اقصی نقاط ایران، برای محدود و عملی شدن پژوهش و کم کردن عوامل مداخله‌گر تصمیم بر این شد از میان کل جامعه آماری دبیرستان‌های دخترانه تعداد ۱۸۰ نفر با فرمول کوکران به عنوان نمونه انتخاب شوند و پرسشگری از ایشان نیز به روش خوشه‌ای تصادفی انجام شد.

سؤالات تحقیق

در این پژوهش عبارات تندر از:

آیا می‌توان از طریق پوشش مدرسه به برآورده شدن اهداف نظام آموزش و پرورش برای دوره متوسطه کمک نمود؟

آیا می‌توان از طریق فرم مدارس به شکل‌گیری هویت ملی و فرهنگی و اجتماعی در دانش‌آموز کمک نمود؟

همچنین فرضیه‌های

تحقیق عبارتند از:

دیدگاه و سلیقه دختران دانش‌آموز در خصوص لباس فرم دبیرستان؛

دیدگاه و قوانین نظام آموزش و پرورش و اسلام درباره لباس فرم دبیرستان دختران.

تحلیل نتایج

با توجه به جواب‌های سؤالات پرسش‌نامه توسط دانش‌آموزان به تجزیه و تحلیل اولیه پاسخ‌ها پرداخته می‌شود. با بخشی از نتایج برای

شماره سؤال	متن سؤال	نتیجه	تحلیل
۱	رنگ‌های فام‌دار (رنگی) را به رنگ‌های خنثی (سفید، مشکی، خاکستری) ترجیح می‌دهم.	توافق زیادی وجود ندارد ولی بیشتر مخالف هستند.	به نظر می‌رسد موضوع رنگ سلیقه‌ای است و توافق نظر زیادی راجع به آن وجود ندارد و شاید نشانه این باشد که باید شخصی‌سازی صورت بگیرد.
۲	در لباس مدرسه فرم طرح‌دار را به فرم یکدست ترجیح می‌دهم.	اکثریت مخالف هستند.	به نظر می‌رسد ترجیح می‌دهند که فرم مدرسه‌شان یکدست و ساده باشد.
۳	ترجیح می‌دهم لباسم جیب‌های متعدد داشته باشد و برای وسایل ضروری جا داشته باشد	اکثریت موافق هستند.	بیشتر دوست دارند لباسی با جیب‌های زیاد و متنوع داشته باشند.
۴	ترجیح می‌دهم لباس مدرسه‌ام بیشتر اسپورت و راحت باشد تا دخترانه.	اکثریت موافق هستند.	به نظر می‌رسد لباس ساده و اسپورت را ترجیح می‌دهند.
۵	ترجیح می‌دهم لباس مدرسه‌ام تا حد ممکن بلند و پوشیده و با حجاب باشد.	دانش‌آموزان به یک میزان مخالف و ممتنع بوده‌اند.	به نظر می‌رسد حجاب لباس برای آن‌ها مسئله مهمی نیست. از آنجا که این سؤال موافق بسیار کمی داشته می‌توان نتیجه گرفت که اکثریت با حجاب موافق هستند با لباس بیش از حد بلند و پوشیده و دست‌وپاگیر مخالف هستند.

نظریه پردازی راجع به موضوع مد و لباس مدرسه دانش آموزان به نتایجی می توان رسید که شاخص ترین آن ها از ۳۰ تا سؤال در جدول آورده شده است.

بررسی نمونه های موجود و پیشنهاد نمونه مناسب

نمونه لباس فرم هایی که در حال حاضر در دبیرستان های تهران مرسوم هستند سطح رضایت بالایی را در میان دانش آموزان مدرسه و خانواده ها بر نمی انگیزند. این موضوع از مطالعات نظری نیز پیدا بود. نمونه های موجود ایراداتی چون شکل نبودن، ضعف زیبایی شناسی، جنس و کیفیت پایین و راحت نبودن دارند. جنس نامرغوب پارچه که سبب عرق کردن و ایجاد حساسیت می باشد، نیز از دیگر عوامل ناراضی می باشد. نمونه های این فرم ها در تصویر زیر دیده می شوند.

در پی مطالعات انجام شده براساس داده های به دست آمده نمونه هایی برای لباس فرم دبیرستان دخترانه طراحی شد که در آن ها تلاش شد معیارهای مدنظر دانش آموزان در نظر گرفته شود. از جمله تغییراتی که در فرم مدرسه انجام شد ایجاد طرح چاپی بر روی

مقنعه و استفاده از پارچه قلمکار با طرح سنتی برای تلفیق با پارچه لباس بود. این لباس دوخته شد و در اختیار دانش آموزان قرار گرفت. عکس العمل آن ها در قبال این فرم مثبت بوده و آن را نسبت به فرم معمولی قبلی خود ترجیح می دادند.

نتیجه گیری

با توجه به تحقیقات، پرسش نامه ها و مصاحبه هایی که با دانش آموزان دختر دبیرستانی انجام گردید این پژوهش نشان داد که می توان با طراحی لباس فرم مناسب به اجتماعی شدن دانش آموز و آمادگی او برای ورود به اجتماع و شکل گرفتن هویت ملی و فرهنگ جمعی در او کمک کرد.

با توجه به اینکه من مدت ۱۸ سال است که در هنرستان مشغول هستم و این مشکل را حس کردم که متأسفانه در این زمینه پژوهش های کمی صورت گرفته است؛ سعی کردم موضوع پایان نامه ارشد خود را **تحلیل مؤلفه های زیبایی شناسی مانتو مدارس دخترانه** قرار دهم تا با پژوهشی دقیق و کارآمد این مهم را به مسئولین گوشزد کنم، که می توان معیارهای

فرم دانش آموزان دختر دبیرستانی را براساس اهداف نظام آموزش و پرورش استخراج نمود و از طریق کاربرد آن ها در طراحی این لباس در راستای پیشبرد اهداف تربیتی و آموزشی دانش آموزان عمل نمود. در پایان امیدوارم این مهم مورد توجه کارشناسان مربوطه قرار گیرد و در کنار مؤلفه های تأثیر گذار بر آموزش مسئله لباس فرم مدرسه و تأثیر آن بر روحیه دانش آموزان و فراگیری درس نیز مورد توجه قرار گیرد.

* منابع

۱. ایتن، یوهانس، (۱۳۸۴)، هنر رنگ، ترجمه: عربعلی شروه.
۲. صفی یاری، نوشین (۱۳۹۰) بررسی تطبیقی فرم و رنگ با اهداف آموزش و پرورش در طراحی لباس فرم مدرسه.
۳. دادجو، محسن. (۱۳۹۰). بررسی نقش رنگ پوشش ظاهری بر میزان جذابیت ادراک شده، سن و ویژگی های شخصیتی، استاد راهنما، علی یونسی، استاد مشاور، نگار سماکنژاد، پژوهشکده علوم شناختی.
۴. داوودی رکن آبادی، ابوالفضل (۱۳۹۲). بررسی روان شناسی فرم و رنگ لباس در طراحی لباس دانش آموزان ابتدایی، نشریه هنرهای تجسمی چیدمان، سال دوم شماره ۲، تابستان ۱۳۹۲.
۵. داندیس، دونیس ا، (۱۳۸۴)، مبادی سواد بصری، ترجمه: مسعود سپهر، چاپ یازدهم، انتشارات سروش.

